

האוניברסיטה העברית בירושלים

ביה"ס למדיניות ציבורית

תוכנית המצטיינים ללימודי תואר מוסמך

השפעת 'המחיר' במשא ומתן לשחרור חטופים מארגוני טרור

"אין פודין את השבויים יתר על כדי דמיהן"

(מסכת גיטין פרק ד' משנה ו')

עבודת גמר לתואר מוסמך במדיניות ציבורית

בהנחיית ד"ר רענן סוליציאנו-קינן

מוגשת על-ידי:

אריאל גלבע

מס' ת"ז: 037215084

מועד הגשה: ינואר 2010

תקציר

לאורך עשרות שנים מתמודדת מדינת ישראל עם פיגועי מיקוח שונים. בחלקם החליטה ישראל לנקוט במבצע צבאי לשחרור בני הערובה ובחלקם החליטה לנהל מו"מ ובסופו לקיים עסקה לחילופי אסירים. עסקאות אלו הפכו לאחת מן הסוגיות המורכבות של מדיניות ציבורית בישראל. פיגועי המיקוח נחלקים לשני סוגים עיקריים – פיגועי התבצרות ופיגועי חטיפה. ההבדל בין שני פיגועי מיקוח אלו הוא הידיעה או אי-הידיעה על מיקומם של החוטפים/ נחטפים. בניגוד לכתיבה הפובליציסטית הענפה, המחקר האקדמי בתחום פיגועי חטיפה הינו דל וכי מרבית המחקרים עוסקים בפיגועי התבצרות ובמאפייניו. השאלה הנשאלת במחקר זה היא באיזו מידה 'המחיר' המשולם בעסקאות להחזרת חטופים השפיע על מדיניותה של ישראל במו"מ מול ארגוני הטרור בפיגועי חטיפה עתידיים ו/או "עוקבים בזמן". שאלת המחקר פורקה לשני רבדים: האחד, התוצאה הסופית של המו"מ, והשני הדינאמיקה של המו"מ. למחקר מספר מטרות נוספות: האחת, ביסוס אקדמי של ההבחנות בין פיגועי המיקוח השונים. השנייה, המשגה של קטגוריות הניתוח השונות בניהול מו"מ בעסקאות לשחרור חטופים. השלישית, מיפוי שיטתי של העסקאות שביצעה ישראל לאורך השנים, על תוצאותיהן. שיטת המחקר שנבחרה היא השיטה האיכותנית-פרשנית. הסיבות לכך הן המספר המועט של העסקאות לשחרור חטופים (12 במספר), מורכבות האירועים, מחירים ותמורות מסוגים שונים וכו'. בתחילה, נערכה סקירה על כלל העסקאות, ולאחר מכן נבחרו ארבעה מקרים למחקר מעמיק יותר. לצורך העבודה נערכו מספר ראיונות, שהיוו את עמוד השדרה של המחקר, עם מנהלי המו"מ של עסקאות אלו. הממצאים העיקריים שעולים מן המחקר הם שקיימת השפעה בין מחיר שנקבע בעסקה פלונית למחיר שנקבע בעסקה מאוחרת בזמן. עקב מורכבות האירועים, קשה לאמוד את עוצמת ההשפעה, אולם עולה שהיא אכן קיימת. זאת ועוד, לדינאמיקה של המו"מ וכושר המיקוח של ישראל בעסקה מסוימת ישנה השפעה על המחיר הסופי שנקבע.